

ל ע"א

[א] גמ' בדוחקא - הרמב"ם פי' בדוחקא במוט, ברגלא על גבו מאחוריו, באגרא על הכתף, באכפא בידו לפניו. והערוך פי' בע"א.

אור אליהו

הכוונה שנושא את המשא על גבו מאחוריו. ומה שכתוב באגרא, הכוונה שנושא את המשא על הכתף. ומה שכתוב באכפא, הכוונה שנושא את המשא בידו לפניו. וז"ל הרמב"ם: "וכן משאות שדרכן לישא אותן במוט, ישא אותן על גבו מאחוריו, ושדרכן לישא אותן מאחוריו, ישא אותן על כתיפו, ושדרכן להנשא על הכתף, ישא אותן בידו לפניו או יפרוש עליהן בגד, וכן כל כיצא בזה משינוי המשא" כו'¹⁸.

והערוך (ערך גד, ג) פירש את דברי רבא בענין אחר, וגם גירסא קצת שונה היתה לו בדברי רבא, וכך היתה גירסא הערוך: "אתקין רבא במחוזא דדרו בדוחקא - נידרו בדיגלא, דדרו בדיגלא - נדרו באגרא, דדרו - באגרא נדרו באכפא, דדרו באכפא - נפרוש סודרא עליה". וכך פירש הערוך את הגמ': "דדרו בדוחקא - שמי שהיו רגילין לשאת משאו בדוחק בטורח בין ידיהם, כלומר, מי שנהוג להוליך הכד בידו

במועד עושה כן, מפני בטול בית המדרש". ומבואר בברייתא, שהטעם שאבא שאול בן בטנית היה ממלא מדותיו מבערב גם במועד, הוא משום ביטול בית המדרש. ולפי זה, אם נאמר שבמשנה מובא טעם אחר למנהגו של אבא שאול, דהיינו "מפני ברורי המדות", היתה הגמ' צריכה לציין זאת, ואולי גם להוסיף אם יש נפקא מינה בין הטעמים, לכן, מזה משמע שהמשנה לא פירשה כלל את הטעם למנהגו של אבא שאול לגבי המועד, ועל זה הובאה בגמ' הברייתא לפרש את הטעם¹⁷.

[א] בגמ': "אתקין רבא במחוזא: דדרו בדוחקא - לדרו ברגלא, דדרו ברגלא - לדרו באגרא, דדרו באגרא - לדרו באכפא, דדרו באכפא - נפרוש סודרא עליה, ואם לא אפשר שרי". הרמב"ם (יום טוב ה, ב) פירש את דברי רבא, שמה שכתוב בדוחקא, הכוונה שנושא את המשא במוט. ומה שכתוב ברגלא,

וטעם הברייתא אחד הם. אמנם לגירסת רבינו אין צורך לדוחק זה, כיון שבמשנה לא פורש הטעם כלל, ומה שלא התפרש במשנה התפרש בברייתא. ובספר ניצוצי אור כתב להגיה במשנה, באופן שטעם המשנה הוא ממש טעם הברייתא: "נראה שצריך לומר 'מפני בה"מ', ורצה לומר, 'מפני ביטול המדרש' בברייתא דלהלן בגמ', ונשתבש ע"י השיגרא דסיפא (כלומר, כיוון שבסיפא כתוב 'מפני מצוי המדות' פתחו את הר"ת 'בה"מ' 'ברורי המדות' במקום 'ביטול המדרש')".

¹⁸. השו"ע (או"ח תקי, י) העתיק את לשון הרמב"ם, ומשמע שנקט כפירושו. וכתב רבינו שם

¹⁷. וכן מבואר ברש"י על המשנה לגירסא זו: "אף בחולו של מועד עושה כן - בגמרא מפרש טעמא, ולא גרסינן במתניתין מפני ברורי המדות". והנה הוסיף רש"י: "ואית דגרס ליה, והן העלאת הרתיחות, ובגמרא מפרש". וברש"י על הגמ' ביאר את כוונתו בזה: "ולמאן דגרס במתניתין מפני ברורי המדות מפרש הכי: מפני בטול בית המדרש של באי מועד, לא יהיה פנוי לשהות ולברר מדותיו שלא ירתיחו, לפיכך ממלאן בלילה". והיינו, שהיה פשוט לרש"י, שגם למי שכן גורס במשנה: "מפני ברורי המדות", אין בברייתא טעם אחר מהמשנה, לכן על כרחך צריך לדחוק ולבאר שטעם המשנה

[ב] שם תכסייה בנכתמא זמנין דמפסיק כו' - כצ"ל.

אור אליהו

זמנין דמטמיש במיא, ואתי לידי סחיטה, הלכך לא אפשר - **בן צריך לומר**²⁰. ולפי גירסא זו החשש בנכתמא הוא שמא יפסק החבל²¹ ותבוא לקשור אותו בקשר של קיימא. ולא כגירסא שלפנינו: "תכסייה בנכתמא, זמנין דנפיל ואתי לאתויי". ולפי גירסא זו החשש בנכתמא הוא שמא הנכתמא יפול, ותוליך אותו ד' אמות ברשות הרבים. והטעם שאין לגרוס כן, משום שכאן הסוגיא עוסקת ביום טוב, וביום טוב אין איסור של העברת ד' אמות ברשות הרבים²², אם כן, לא שייך החשש של: "זמנין דנפיל ואתי לאתויי", ועיין הערה²³.

23. וכן כתב המהר"ם: "בגמ' זימנין דנפיל ואתי לאתויי - נראה לי דלא גרסינן זה בגמ', **דלשון זה לא שייך כי אם גבי שבת, דאסור ד' אמות ברשות הרבים, מה שאין כן ביום טוב**, וכן בספרים אחרים אינו, וגם רש"י לא הזכירו". וכן כתב בספר ראש משביר הנ"ל: "דף ל' גמ' תכסייה בנכתמא זמנין דמפסיק וכו' כצ"ל והשאר נמחק, **דהא הוצאה ביום טוב שרי**". ומבואר מדבריהם שטעם ההגהה, משום שאין כלל איסור של הוצאה ביו"ט. וכתב השיטה מקובצת: "תכסייה בנכתמא - כתב מורי נר"ו דמתוך לשון רש"י ז"ל נראה **שאינו גורס** זמנין דנפיל ואתי לאתויי. **ואזיל לטעמיה** שפירש בפרק קמא דמדאורייתא כל הוצאה מותרת משום מתוך, וכן בהעברת ארבע אמות ברשות הרבים. ואף על פי **שחכמים** אסרו דבר שאינו צורך היום, אפילו הכי לא מצי אמר זמנין דנפיל ואתי לאתויי, דהיא גופא דרבנן ואנן ניגזור ביה, אבל לפי שיטת הגאונים, שפירשו דכל שאינו צורך היום אסור מן **התורה** אתי שפיר עד כאן". ומבואר מדברי השיטה מקובצת, שדוקא **לשיטת רש"י**, שמדאורייתא כל הוצאה שלא לצורך מותרת ביום טוב, לא שייך לגרוס בגמ': "זמנין דנפיל

לישני ביום טוב להקל הטורח בדיגלא, בעץ שיש לו שני ענפין בראשו כזה¹⁹. באגדא - במוט, באכפא - על הכתף כו'.

[ב] **שם בגמ'**: "אמר ליה רב חנן בר רבא לרב אשי: אמור רבנן כמה דאפשר לשנויי משנינן ביומא טבא, והא הני נשי דקא מליין חצבייהו מיא ביומא טבא ולא קא משניין, ולא אמרינן להו ולא מיד. אמר ליה משום דלא אפשר. היכא ליעבד, דמליא בחצבא רבה תמלי בחצבא זוטא, קא מפשא בהלוכא, דמליא בחצבא זוטא תמלי בחצבא רבה, קא מפשי במשוי, **תכסייה בנכתמא, זמנין דמפסיק** ואתי למקטריה, תפרוס סודרא עלויה,

בביאורו "וכן - כפי שם". וביאר בדמשק אליעזר, שכוונת רבינו לומר, שהשו"ע נקט כפירוש הרמב"ם בהלכות יום טוב, ודלא כפירוש רש"י. 19. כאן הובא בערוך ציור כזה: —, והיינו מוט שמתפצל בראשו לשניים.

20. וכן העיר המהרש"א: "גמרא זימנין דנפיל ואתי לאתויי תקטריה כו' - בסוגיא דר"פ שואל ליתא וכן נראה מפרש"י. ונראה שכוונתו שרש"י פירש את "תכסייה בנכתמא" ומיד אח"כ פירש את "זמנין דמפסיק", ולא פירש כלל את "זמנין דנפיל" כו' משמע שלא גרס כן בגמ'. וכן מבואר בדעת רש"י בשטמ"ק, מהר"ם (עיין הערה 23) ופתוחי חותם. וכן הגיה בגמ' בספר ראש משביר.

21. שקשרה בו את הנכתמא מערב יום טוב. 22. עיין רמב"ם (יום טוב א, ד): "כל מלאכה שחייבין עליה בשבת, אם עשה אותה ביום טוב שלא לצורך אכילה לוקה, **חוץ מן ההוצאה מרשות לרשות** וההבערה, שמתוך שהותרה הוצאה ביום טוב לצורך אכילה, הותרה שלא לצורך אכילה. לפיכך, מותר ביום טוב להוציא קטן או ספר תורה או מפתח וכיוצא באלו מרשות לרשות". ועיין גם שו"ע (תקיה, א). ובביאור רבינו שם. ועיין הערה הבאה.

ל ע"ב

[א] גמ' אף סוכה לה' ולא והתניא כו' - כצ"ל, ושכנתיים מוקפים בעגולים. הרי"ף ל"ג לה.

אור אליהו

חג, ואם התנה עליהם הכל לפי תנאו" וכו', כך היא הגירסא שלפנינו בגמ' 24.

ולפי גירסא זו, בתחילה הגמ' הקשתה על הסיפא של הברייתא, שמבואר ממנה שאפשר להתנות על הסוכה באופן שיהיה מותר ליהנות ממנה, מדברי רבי עקיבא, שעצי סוכה אסורים כל שבעה 25, וכן הקשתה מדברי רבי יהודה בן בתירא, שאמר שחל שם שמים על הסוכה, וממילא משמע מדבריהם שלא מועיל בה תנאי. ועל זה תירץ רב מנשיא, שהסיפא של הברייתא מדברת על סוכה שלא נבנתה לצורך קיום מצות סוכה, ובה באמת מועיל תנאי, והיינו מצד איסור מוקצה. והטעם, משום שאע"פ שנחלקו ת"ק ורבי שמעון בסוכה שנפלה ביום טוב האם העצים הם מוקצה, מכל מקום, גם ת"ק מודה, שאם התנה

[א] בגמ': "ושוין בסוכת החג שהיא אסורה ואם התנה עליה הכל לפי תנאו. ומי מהני בה תנאי, והאמר רב ששת משום רבי עקיבא, מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה, שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה', ותניא רבי יהודה בן בתירא אומר, מנין שכשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה, תלמוד לומר חג הסוכות שבעת ימים לה', מה חג לה' אף סוכה לה'. אמר רב מנשיא בריה דרבא, סיפא אתאן לסוכה דעלמא, אבל סוכה דמצוה לא מהני בה תנאה. וסוכה דמצוה לא, והתניא, סככה כהלכתה ועטרה בקרמים ובסדינין המצויירין, ותלה בה אגוזים, שקדים, אפרסקים, ורמונים, ופרכילי ענבים, יינות, שמנים, וסלתות, ועטרות שבלים אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב האחרון של

אם תלך ד' אמות עם הכסוי בידה, עדיין הוצאה זו היא לצורך, שכן כוונתה להשתמש באותו כסוי שוב כיו"ט. ולפי זה אף לשיטת הגאונים והתוספות אין טעם לגזור "זמנין דנפיל ואתי לאתויי", שכן גם אם היא תלך עם הכסוי בידה עדיין הוצאה זו היא נחשבת לצורך יו"ט ומותרת. ולכן שפיר סבר רבינו שיש למחוק קטע הנ"ל, כיון שלכולי עלמא אין טעם לגזור גזירה זו כיו"ט, ודלא כשיטה מקובצת הנ"ל, שמבואר מדבריו שאם תטלטל את הנכתמא ד' אמות ברה"ר, נחשב כהוצאה שלא לצורך.

24. וכן גרסו רש"י ותוס' (אמנם לפי המהרש"א לתוס' דברי רב מנשיא לא נשארו למסקנה, עיין הערה 31).

25. ודין עצי כהקדש, וכמו שכתב רש"י על דברי ר"ע: "לה' - משמע כל שבעה לה' הוא הקדש".

ואתי לאתויי", אבל לשיטת הגאונים, שכל הוצאה שאינה לצורך היום אסורה ביום טוב מדאורייתא, שפיר אפשר לגרוס: "זמנין דנפיל ואתי לאתויי", שחשש זה שייך גם ביום טוב. ולפי זה הגהת רבינו היא רק לשיטת רש"י ורמב"ם.

אמנם כתב לי הגאון בעל שו"ת "ארחותיך למדני" שליט"א, שאין לפרש שמה שהגיה רבינו, הוא משום שנקט כשיטת רש"י והרמב"ם, שאין כלל איסור הוצאה או העברת ד' אמות כיו"ט, שהרי בביאורו על השו"ע (שם) הביא רבינו את שתי השיטות הנ"ל ולא הכריע ביניהם.

ופירש ה"ארחותיך למדני", שסובר רבינו, שגם לשיטת הגאונים והתוס' יש להגיה, והיינו משום שרבינו סובר, שאין זה בכלל הוצאה שלא לצורך, שכן אם הכסוי של עץ נפל מהכד, אז כוונת האשה להחזיר את הכסוי שוב על הכד, ולכן גם

[ב] רש"י ד"ה אביי אבל עצי כו' - אבל הרי"ף מפרש דהמסקנא דאם התנה קאי אסוכת החג, ובאומר איני בודל. ומ"ש אבל עצי סוכה דחיללא קדושה, כשלא אמר איני בודל. ועי' תוס' ד"ה אמר ובר"ן.

אור אליהו

רבי עקיבא ורבי יהודה בן בתירא, שמשמע מדבריהם שלא מועיל תנאי בסוכה כנ"ל, ואח"כ הקשתה הגמ' לאידך גיסא, שמבריייתא אחרת מבואר בפירוש שמועיל תנאי בסוכה. ועל זה הביאה הגמ' את התירוף של אביי ורבא, שכאשר מתנה ואומר מבעוד יום: "איני בודל מהם כל בין השמשות" מועיל תנאי בסוכה. ולפי זה נמצא, שלגירסא זו סיפא של הבריייתא: "ואם התנה עליה הכל לפי תנאו" וכן הבריייתא "סככה כהלכתה כו' ואם התנה עליהם הכל לפי תנאו" - מדברות באופן שהתנה מבעוד יום ואמר "איני בודל" כו'. ודברי רבי עקיבא ורבי יהודה בן בתירא הם באופן שלא התנה מבעוד יום, וממילא חל שם שמים על הסוכה ואסור להנות ממנה²⁷.

[ב] בגמ': "אביי ורבא דאמרי תרוייהו באומר איני בודל מהם כל בין השמשות, דלא חלה קדושה עלייהו, אבל עצי סוכה דחלה קדושה עלייהו אתקצאי לשבעה". וכתב רש"י ד"ה אביי: "אביי ורבא דאמרי תרוייהו - דלא דמו לסוכה לענין תנאה, ואף על גב דבטלי לגבה, דכי מהני תנאה באומר מבעוד יום, איני בודל מהם מהיות כוחי וזכותי בהם ליטלן כל שהות אורך של בין השמשות של ערב יום טוב, הלכך, בשעת ביאת היום שהיתה קדושה צריכה לחול עליהם לא חלה, לפיכך לא הוקצה, אבל עצי סוכה, שאינו יכול להתנות עליהם תנאי זה, שהרי על כרחו יבדל מהם

מבעוד יום, שאם תפול ביום טוב ישתמש בעצים להסקה - מותר. ואילו דברי רבי עקיבא ורבי יהודה בן בתירא מדברים על סוכה שנבנתה לצורך קיום מצות סוכה, שעליה באמת לא מועיל תנאי, כיוון שחל עליה שם שמים כחגיגה. ועל תירוף זה הקשתה הגמ' מבריייתא שגם בסוכה של מצווה מצאנו שמועיל תנאי.

אמנם לדעת רבינו כך צריך לגרוס בגמ': "ומי מהני בה תנאי, והאמר רב ששת משום רבי עקיבא, מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה, שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה', ותניא רבי יהודה בן בתירא אומר מנין שכשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה, תלמוד לומר חג הסוכות שבעת ימים לה' מה חג לה' אף סוכה לה'. ולא, והתניא, סככה כהלכתה ועטרה בקרמים ובסדינין המצויירין ותלה בה אגוזים, שקדים, אפרסקים, ורמונים, ופרכילי ענבים, יינות, שמנים, וסלתות, ועטרות שבלים אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב האחרון של חג, ואם התנה עליהם הכל לפי תנאו" וכו'. - כן צריך לומר, וכל הפסקה שבנתיים, היינו, התירוף של רב מנשיא, שמחלק בין סוכה דעלמא לסוכה של מצוה²⁶, בש"ס של רבינו, היו מוקפים בעגולים, והוסיף רבינו בצידו בגליון הש"ס שלו: "הרי"ף לא גרים לה". ולפי גירסא זו, הגמ' בתחילה הקשתה מדברי

27. ועיין בסמוך בהגהה הבאה (אות ב) מה הנפקא מינה להלכה בין גרסת רש"י לגרסת הרי"ף, ועיין הערה 30.

26. "אמר רב מנשיא בריה דרבא סיפא אתאן לסוכה דעלמא, אבל סוכה דמצוה לא מהני בה תנאה. וסוכה דמצוה"

אור אליהו

ואומר מבעוד יום: "איני בודל מהם כל בין השמשות" מועיל תנאי בסוכה, הכוונה אפילו לעצי סוכה.

ולכן, כיון שלר"ף אין חילוק בין סוכה דעלמא לסוכה דמצוה, הרי"ף מפרש דהמסקנא, דמה שכתוב "אם התנה עליהם הכל לפי תנאו", קאי גם אסוכת החג, כלומר, סוכה דמצוה, ומדובר באומר "איני בודל מהם כל בין השמשות", שאז לא חלה קדושה כלל על הסוכה, אפילו על עצי הסוכה, וממילא מותר להנות מהם, ומה שכתוב "אבל עצי סוכה דחיילא קדושה עליהו אתקצאי לשבעה", מדובר כשלא אמר "איני בודל מהם כל בין השמשות"²⁸.

ועיין תוס' ד"ה אמר שכתבו: "אמר רב מנשיא בריה דרבא סיפא אתאן לסוכה דעלמא וכו' - מצי נמי למפרך דלמאי דסבירא ליה דהוי מוקצה מחמת איסור, לא אשכחנא דמהני ביה תנאה, אלא דאינו חושש למפרך, משום דאינו נשאר במסקנא אלא נקט האמת". ומבואר מדברי תוס', שדברי רב מנשיא לא נשארו למסקנה, אלא למסקנה נשאר רק החילוק אם אמר "איני בודל" או לא אמר "איני בודל",

בין השמשות, משום דסתר אהלא, ובין השמשות ספק יום טוב הוא חלה קדושה עליה, ועל ידי קדושה זו הוקצה לשבעה". ומבואר מרש"י, שאביי ורבא מחלקים בין נויי הסוכה, שבהם מועיל תנאי, לבין עצי הסוכה שלא מועיל תנאי. ובזה רש"י לשיטתו, שגורס לעיל בגמ' את תירוצו של רב מנשיא²⁸, שמחלק בין סוכה דעלמא לסוכה דמצוה, שבסוכה דעלמא מועיל תנאי ובסוכה דמצוה לא מועיל תנאי, ולפי זה כשהגמ' הקשתה שגם בסוכה דמצוה מצינו שמועיל תנאי, כוונת אביי ורבא לתרץ, שגם בסוכה של מצוה יש לחלק בין נויי הסוכה, שמועיל בהם תנאי, לבין עצי הסוכה שלא מועיל בהם תנאי.

אבל הרי"ף לא גורס בגמ' את תירוצו של רב מנשיא²⁹, וממילא אין חילוק בין סוכה דעלמא לסוכה דמצוה, ולפי זה קושיית הגמ' הייתה, שמצד אחד מדברי רבי עקיבא, שעצי סוכה אסורים כל שבעה, וכן מדברי רבי יהודה בן בתירא, שחל שם שמים על הסוכה, משמע שלא מועיל תנאי בסוכה, ומאידך מצינו ש"אם התנה עליהם הכל לפי תנאו", וממילא כשתירצו אביי ורבא, שכאשר מתנה

28. עיין לעיל בהגהה הקודמת (אות א).

29. כנ"ל בהגהה הקודמת.

30. כתב השו"ע (תרלח, א): "עצי סוכה אסורים כל שמונת ימי החג, בין עצי דפנות בין עצי סכך. ואין ניאותין מהן לדבר אחר כל שמונת הימים, מפני שיום הז' כולו הסוכה מוקצה עד בין השמשות, והואיל והוקצה לבין השמשות של שביעי, הוקצה לכל היום". והוסיף השו"ע (שם ב): "וכן אוכלים ומשקים שתולין בסוכה כדי לנאותה, אסור להסתפק מהם כל שמנה, אפילו נפלו ואם התנה עליהם בשעת שתלאם ואמר: איני בודל מהן כל בין השמשות, הרי זה מסתפק מהם בכל עת שירצה, שהרי לא הקצה אותם, ולא חלה עליהם

קדושת הסוכה, ולא נחשבו כמותה. ודוקא שמתנה בזה הלשון, אבל אם אמר: אני מתנה עליהם לאוכלם כשיפלו, אינו כלום. ואם אמר: אני מתנה עליהם לאכלם אימתי שארצה, מהני, שגם בין השמשות בכלל". ומבואר בדברי השו"ע שהתנאי מועיל בין לנויי הסוכה ובין לעצי הסוכה.

אמנם הרמ"א (שם א), לגבי עצי הסוכה כתב: "הגה: ואפילו נפלה הסוכה, אסורים ולא מהני בה תנאי". ומבואר שלדעת הרמ"א יש חילוק בין נויי סוכה, שמועיל בהם תנאי, לבין עצי סוכה שלא מועיל בהם תנאי.

וכתב שם רבינו בביאורו על דברי הרמ"א הנ"ל: "ולא מהני כו' - כפירש"י שם סיפא אתאן לסוכה

לד ע"ב

[א] תוס' ד"ה ואומר כו' שמותי הוא ומשני דמוקצה דב"ה עדיף ומחמירין מפי. ומקשה דמיחלפי שיטתייהו דב"ה, דלעיל קאמרי דבאומר זה וזה אני נוטל למחר סגי, והכא קאמר דבעי שירשום. ומשני דשאני הכא דאקצי' בידים - כצ"ל. ואף שי"ל דהוא הוא הלשון לפי דברי רבא שם, מ"מ אין משמעות הלשון דבעי שירשום.

אור אליהו

ואם כן כשאמר "איני בודל" מועיל אפילו לעצי הסוכה, וכשיטת הרי"ף³¹. ועיין גם בר"ן על הרי"ף (יו ע"א), שאחר שהביא את הגירסא כהרי"ף כתב: "זהו דרך הרב אלפסי ז"ל, ולפי זה בעצי סוכה נמי, כי אמר איני בודל מהני לאישתמושי בהו בחולו של מועד או ביום טוב אם נפלה"³². אלא שאח"כ הביא הר"ן את הגירסא שלפנינו וכתב: "כלומר, לא דאמו נויין לסוכה, דנויין לא מיתסרי אלא מפני שהוא מבטלן לגבי סוכה,

כו' הוה מצי למפרך דלמאי דסבירא ליה כו' משום דאינו נשאר במסקנא עכ"ל. דכל דיבור זה אינו בתוס' ישנים, אבל דבריהם מיוסדים על פי שיטת הרי"ף, כמו שכתב ספר המלחמות, דאף לגירסא שלנו האי שנויא דשמואל דקאמר סיפא אתאן לסוכה דעלמא אינו נשאר במסקנא, אלא ההיא דקתני הכל לפי תנאו, מתוקמא נמי באומר איני בודל כו'. ועל פי דברים אלה סליקו דברי התוס' כהוגן בלי גמגום, ומהרש"ל הבין דברי התוס' בדרך רחוק ודחוק ואין כאן מקום להאריך".

³². וכן האריך לבאר הרמב"ן שם במלחמת ה' את שיטת הרי"ף לפי גירסתו. ועיין מהרש"א שהביא את שתי השיטות.

³³. ולמסקנה להלכה כתב שם הר"ן: "הלכך, נקטינן דבסוכה לא מהני תנאה כלל אבל בנויין מהני. ומיהו, דוקא באומר איני בודל שלא בטלן לגבי סוכה מעולם, אבל במתנה ואומר לכשארצה אטול לא מהני, דכיון דפעם אחת בטלן לגבי סוכה הוו להו כסוכה ולא מהני בהו תנאה". והיינו כשיטת רש"י וגירסתו.

דעלמא כו' אבל רמב"ן ור"ן שם לא פי' כן וע"ל סי' רע"ט ס"ד וסי' תקי"ח ס"ח מש"ש. וביאר בדמשק אליעזר שכוונת רבינו, שנחלקו השו"ע והרמ"א כיצד לפסוק להלכה, שדעת השו"ע כמו שכתבו הרמב"ן ור"ן בדעת הרי"ף, שלפי גירסתו בגמ' אין חילוק בין נויי סוכה לעצי סוכה, ובכולם מועיל תנאי, ואילו דעת הרמ"א כרש"י, שיש חילוק בין נויי סוכה, שמועיל בהם תנאי לעצי סוכה שלא מועיל בהם תנאי (וכמו שביארנו למעלה איך הדבר תלוי בגירסא). ועל זה ציין רבינו לדברי השו"ע בהלכות שבת (רעט, ד) שמבואר שם שמועיל תנאי ליהנות מנר דולק לאחר שיכבה, והיינו כשיטת הרמב"ן והר"ן (בדעת הרי"ף), שגם על הסוכה עצמה מועיל תנאי, והרמ"א שם כתב שיש אומרים שלא מועיל תנאי, והיינו כשיטתו כאן שנקט כרש"י, שעל הסוכה עצמה לא מועיל שום תנאי.

³¹. וכן ביאר המהרש"א את דברי התוס': "ועל פי שיטה זו נראה שהוא כוונת התוס' שכתבו אמר רב מנשיא אמר שמואל סיפא אתאן לסוכה דעלמא